

Alatalo Paula: Kunnat sosiaalisen yhteiskuntavastuun toteuttajina Suomessa – Case-tutkimus henkilöstövastuullisuuden toteutumisesta viidessä kaupungissa.

Henkilöstövastuullisuus tutkittavana ilmiönä on alkanut nosta päätään julkisella sektorilla vasta nyt talouden reunaehtojen tiukentuessa. Yksityisellä sektorilla vastuukeskustelua on pääosin tuottavuusnäkökulmasta käyty jo pitkään tiedostaen henkilöstön rooli organisaation keskeisenä voimavarana. Valmisteilla oleva väitöstutkimus nostaa henkilöstövastuullisuuden nyt myös kuntien toiminnan vaikuttavuuden ja kuntajohtamisen näkökulmasta tärkeänä tekijänä tarkastelun keskiöön.

Tutkimuksessa analysoidaan henkilöstövastuullisuutta ja sen toteutumista huomioiden kuntien toimintaympäristössä 2000-luvulla tapahtuneet muutokset. Kuntien palvelurakennemuutokset ja tuotannollisista sekä taloudellisista syistä käydyt yhteistoimintaneuvottelut niitä seuranneine toimenpiteineen indikoivat toimintaympäristön muutoksia, joiden voidaan nähdä haastaneen henkilöstövastuullisuuden ja johon peilaten ilmiötä lähestytään. Tutkimuksessa pyritään kuvaamaan vastuuajattelussa kuluvalle vuosituhannella tapahtuneita muutoksia ja selvittämään eri kuntatoimijoiden kokemusten sekä kuntien henkilöstöjohtamiselle asetettujen tavoitteiden ja niiden toteutumisen kautta, onko vastuullisella henkilöstöpolitiikalla ja -johtamisella ollut vaikutusta muutosten läpivientiin ja niistä selviytymiseen. Tavoitteena on muodostaa tutkimusaineistoa hyödyntäen käsitys siitä, mitä henkilöstövastuulla eri kuntatoimijoiden näkökulmasta tarkoitetaan ja miten sen nähdään toteutuneen suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin. Tutkimuksen tavoitteena on myös kerätä tietoa henkilöstövastuullisuuden seurannasta ja arvioinnista kunnissa sekä tavoista edistää sitä kuntien johtamisessa.

Teoreettisesti tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä lähestytään yhteiskuntavastuututkimuksen (CSR, Corporate Social Responsibility) ja strategisen johtamisen (erityisesti HRM) näkökulmasta. Tilastollisen tarkastelun kautta tutkimukseen on valikoitunut mukaan neljä kaupunkia, joilla voidaan nähdä olevan erilainen tausta henkilöstöön kohdennettujen sopeuttamistoimenpiteiden näkökulmasta. Kaupungit valikoituivat mukaan sen perusteella, ovatko ne viimeisten vuosien aikana irtisanoneet tai lomauttaneet henkilöstöä tuotannollisista tai taloudellisista syistä. Yhden kaupungin voidaan nähdä selviytyneen talouden ahdingosta ilman tuotannollisista tai taloudellisista syistä käytyjä yhteistoimintaneuvotteluja ja niistä seuranneita henkilöstöön kohdistuvia toimenpiteitä. Toisessa kaupungissa on jouduttu turvautumaan merkittäviin henkilöstön irtisanomisiin. Kolmas kaupunki edustaa puolestaan kuntia, jotka ovat kamppailleet talouden ahdingossa käyden läpi yhden tai useampia yhteistoimintaneuvotteluita ja päätyneet lopulta lomauttamaan henkilöstöä. Neljännessä tutkimuksessa mukana olevassa kaupungissa lomautuksilta ja irtisanomisilta on vielä vältytty, mutta talouden sopeuttaminen asettaa sille monen muun kunnan tavoin vaatimuksen löytää tilanteeseen sopiva ratkaisu. Jokaisesta kunnasta haastatellaan kolme viranhaltijaa, kolme luottamushenkilöä ja kolme henkilöstön edustajaa. Kuntien henkilöstövastuullisuutta lähestytään näin ollen teoreettisen tarkastelun lisäksi 36 eri haastattelun sekä tilastoihin, kuntastrategioihin sekä henkilöstöstrategioihin ja -tilinpäätöksiin pohjautuvan dokumenttianalyysin kautta.

Yhteystiedot: Väitöskirjatutkija Paula Alatalo, Lapin yliopisto (paulasanna@hotmail.com)